
Failure to thrive = sviktende utvikling

SPRÅKSPALTEN

VEGARD BRUUN BRATHOLM WYLLER

v.b.b.wyller@medisin.uio.no

Vegard Bruun Bratholm Wyller er spesialist i barnesykdommer, forskningsleder ved Barne- og ungdomsklinikken, Akershus universitetssykehus og professor ved Institutt for klinisk medisin, Universitetet i Oslo.

ERLEND HEM

Erlend Hem er instituttsjef i Legeforskningsinstituttet, professor i atferdsmedisin ved Universitetet i Oslo og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Sviktende utvikling er et godt norsk avløseruttrykk for *failure to thrive*, en betegnelse som er i ferd med å bli erstattet av *faltering growth* i engelsk faglitteratur.

Illustrasjonsfoto: CSA Images / iStock

Failure to thrive er et vanlig uttrykk i pediatrien, men det har ingen klar definisjon (1). Det brukes hovedsakelig om små barn som viser utilfredsstillende vekst (2). Vekten avviker først, og dersom tilstanden vedvarer, rammes også lengdevæksten. Barnet viser i tillegg manglende trivsel og blir slapt, irritabelt og utilpass (1).

Failure to thrive er et klinisk fenomen og ikke en diagnose. Selv om det vises som en avflatning av vekstkurver basert på gjentatte vekt- og høydemålinger (2), rommer uttrykket mer enn bare sviktende vekst, det innebærer også sviktende kognitiv, emosjonell og sosial utvikling.

Failure to thrive er et uspesifikt tegn på en sykdom eller et annet alvorlig problem som strekker seg ut i tid. Typisk sees tilstanden ved malabsorpsjon, som ved cøliaki. Men den kan også ha en rekke andre forklaringer, slik som vedvarende organsvikt eller psykososiale belastninger. Det siste kan eksempelvis dreie seg om forstyrrelser i samspillet mellom foreldre og barn eller mer alvorlig omsorgssvikt (3).

I engelskspråklig faglitteratur er uttrykket *failure to thrive* ofte erstattet med *faltering growth* (4), men denne betegnelsen har ikke fått særlig innpass i norsk medisin.

Aktuelle norske oversettelser

Gode norske medisinske faguttrykk kan bidra til en bedre forståelse av helse og sykdom både blant fagfolk, pasienter, pårørende og allmennheten (5). Det finnes mange forslag til norske oversettelser og forklaringer på hva *failure to thrive* betyr (tabell 1) (1, 6–11), men ingen av dem er fullt ut tilfredsstillende.

Tilstanden kan kalles *kronisk redusert allmenntilstand hos barn*, men det er upresist (12) og ligger for langt unna originalen, noe oversettelser helst ikke bør gjøre.

Tabell 1

Eksempler på oversettelse av eller forklaring på uttrykket *failure to thrive*.

Kilde	Oversettelse/forklaring
Tidsskriftet, 1971 (6)	dårlig vekst
Tidsskriftets ordliste (7)	dårlig trivsel; mistrivsel
Nasjonalbibliotekets digitaldatabase (8)	veksthemming; veksthemming og vantrivsel i første leveår; etc.
ordnett.no (9)	mistrivsel, særlig hos barn
Gyldendals store medisinske ordbok (10)	mistrivsel; manglende trivsel
Norsk versjon av ICD-10 (11)	Annen spesifisert uteblivelse av forventet normal fysiologisk utvikling hos barn (R62)
Lærebok i pediatri, 2023 (1)	utilfredsstillende vekst, vektutvikling og trivsel i tidlig barnealder

En av oss (VBBW) har i mange år undervist medisinstudenter i barnesykdommer og har ofte diskutert med dem hva tilstanden kan kalles på norsk. En student foreslo for noen år siden *blomstringssvikt*, som er et ganske malerisk uttrykk for hva det handler om: en brems eller stillstand i *alle* forventede utviklingskategorier.

Allmennordbøker oversetter verbet *thrive* med *å trives*, *å bli stor og sterk* og *å blomstre* (13), men verken *trivselssvikt* eller *blomstringssvikt* passer særlig godt. Dessuten er betegnelsen *failure to thrive* som nevnt på vei ut internasjonalt.

Sviktende utvikling

Er det mulig å finne en oversettelse for *failure to thrive* ved å ta utgangspunkt i den synonyme engelske betegnelsen *faltering growth*?

Faltering kan oversettes med både *vaklende*, *famlende* og *sviktende* (13), hvorav *sviktende* er mest dekkende her. *Growth* kan ha mange betydninger og dermed mange oversettelser, blant annet *vekst*, *utvekst*, *utvidelse*, *utvikling*, *økning*, *avling*, *vegetasjon* og *svulst* (13). *Sviktende vekst* vil gi for sterke assosiasjoner til det man kan måle med et prosentilskjema på helsestasjonen. Uttrykket *sviktende utvikling*, derimot, er både dekkende og treffende, ettersom det kan forstås som at det omfatter både utilfredsstillende kroppslig utvikling, psykososial modning og generell trivsel i barnealderen (1).

Konklusjon

Vi mener at *sviktende utvikling* er en passende norsk betegnelse for *faltering growth* eller *failure to thrive*. Ettersom uttrykket *failure to thrive* har vært mest brukt i norsk medisin, kan man sette det i parentes første gang det opptrer i en tekst: *sviktende utvikling (failure to thrive)*.

REFERENCES

1. Markestad T. Klinisk pediatri. 4. utg. Oslo: Fagbokforlaget, 2023: 33–4, 241.
2. Helsebiblioteket. Generell veileder i pediatri. <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/retningslinjer/pediatri/generell-veileder-i-pediatri> Lest 25.1.2023.
3. Misvær N, Lagerløv P. red. Håndbok for helsestasjoner. 3. utg. Oslo: Kommuneforlaget, 2017: 400–1.
4. National Guideline Alliance (UK). Faltering growth – recognition and management. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK458459/pdf/Bookshelf_NBK458459.pdf Lest 25.1.2023.
5. Gjernvik P. Alt som kan sies på engelsk, kan sies på norsk. Tidsskr Nor Legeforen 2021; 141. doi: 10.4045/tidsskr.21.0260. [PubMed][CrossRef]
6. Høyer S. Sykdommer hos det nyfødte barn. Tidsskr Nor Laegeforen 1971; 91: 1872–3. [PubMed]
7. Ordlisten. <https://tidsskriftet.no/annet/ordliste> Lest 27.1.2023.
8. Nasjonalbiblioteket. Nettbiblioteket. www.nb.no Lest 27.1.2023.
9. Ordnett.no. www.ordnett.no Lest 27.1.2023.
10. Lindskog BI. Gyldendals store medisinske ordbok. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2003: 160.
11. Direktoratet for e-helse. Kodeverket ICD-10 (og ICD-11). <https://www.ehelse.no/kodeverk-og-terminologi/ICD-10-og-ICD-11> Lest 27.1.2023.
12. Madsen E. Allmenntilstand–hva er det? Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 2411. [PubMed][CrossRef]
13. Stor engelsk-norsk. www.ordnett.no Lest 26.1.2023.

Publisert: 8. september 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0096

